

Дмитро ПРИПУТЕНЬ
професор кафедри
загальноправових дисциплін
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ
доктор юридичних наук, професор

Катерина ПЕРЕТЯТЬКО
здобувачка вищої освіти
Навчально-наукового інституту
права та інноваційної освіти
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ВПЛИВ МЕДІАЦІЇ НА УКРАЇНСЬКУ МОДЕЛЬ ПРАВОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Людство пройшло довгий шлях для того, щоб ми мали те, що маємо зараз, а з еволюцією людей, змінилися і настанови щодо права. Адже сучасні проблеми потребують сучасних рішень. Таким чином більшість розвинених країн усе частіше застосовують таке поняття, як медіація. Її роль полягає у тому, щоб вирішити конфлікт максимально мирним способом завдяки посереднику. Це ситуація, коли опоненти, розуміючи, що не можуть впоратись із конфліктом самі, обопільно просять допомоги у третьої сторони.

Медіатора – людину, яка є посередником, іноді порівнюють із суддею, проте це різні поняття, але ті, що можуть стати нестандартним поєднанням. Класичний суд – це суворо врегульований, формалізований та зосереджений на суті позову розгляд конфлікту. На відміну від того, що медіація – більш гнучкий підхід до вирішення спору, урахування всіх аспектів спірної ситуації, незалежно від їх юридичного чи правового значення [1, с. 94]. Таким чином медіація відбувається лише за згодою двох сторін, вона не встановлює, хто має рацію, а хто ні, і лише допомагає сторонам дійти згоди, а не вирішує конфлікт за опонентів.

Український центр порозуміння – представник міжнародної організації SearchforCommonGround в Україні. Мета цього центру – в об'єднанні людей, які вважають, що у світі, де все ще силою вирішуються конфлікти, можна знайти вирішення спорів у вигляді співпраці та взаєморозумінні. Медіацію можна вважати наукою, що пропонує вирішення суперечок мирним шляхом, за більш приємних обставин, без залучення державних юрисдикційних органів. Не можна не погодитися, що така альтернатива більше схоже на світле майбутнє, бо при таких обставинах осмислення певних речей відбувається швидше.

Не так давно було створено Комітет з питань медіації при Національній асоціації адвокатів України. Тобто зацікавленість адвокатського товариства медіацією розширює кругозір та допомагає опанувати нові навички, що набирають популярність у світі. Сучасним адвокатам потрібно змінювати стереотип мислення під час надання клієнтам послуг із врегулювання спорів. Їм слід концентрувати увагу не тільки на правових позиціях клієнта, але й на їх інтересах, що приховані за цими позиціями [2]. Це змінило б систему судочинства в країні. Адже тоді б у вирішенні певних питань, адвокат не захищав лише певну сторону, а допомагав би знайти консенсус між ними, урегульовуючи питання із опонентами, задовольняючи обидві сторони.

У багатьох країнах світу медіація стала особливою складовою суду. Суд вважається кінцевою інстанцією у вирішенні особистих конфліктів та бізнес-проблем, а через нестачу суддів, питань, що потребують їх втручання, стає все більше. У країнах, де практикується судова медіація, цей процес і його кінцевий результат відбувається не так, як указано в основній меті альтернативного вирішення спору, а так, що обидві сторони знаходять компроміс, поступаючись чимось. Суд, що насамперед керується законом, має допомогти знайти вирішення проблеми, але не використовує консенсус, адже він все ще зважає на докази і норми права [3]. Україна намагається створити всі умови для впровадження судової медіації, але це все ще залишається процесом.

Сьогодні медіація в Україні законодавчо не врегульована, а Закон «Про медіацію»

досі не прийнятий Верховною Радою України. Тобто процес впровадження цього явища значно повільніший і не закріплений на законодавчому рівні, тому нові можливості для судових органів обмежені.

Отже, медіація – це нове вирішення спору, що можна вважати ефективним з психологічної та правової точки зору, адже опоненти мають змогу домовитися, підступитися до проблеми з різних боків, переосмислити її, за допомогою медіатора, знаходячи вигоду в конфлікті для обох сторін із мінімальними втратами, чи без них.

1. Мазаракі Н. Медіація в Україні: проблеми теорії та практики. *Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право*. 2016. № 1. С. 92–100.

2. Ситюк В. Медіація та правові перспективи її розвитку в Україні. URL : <https://radako.com.ua/news/mediaciya-ta-pravovi-perspektivi-yiyi-rozvitku-v-ukrayini>.

3. Коваленко Д. Судова медіація – challenge для України. URL : <https://radako.com.ua/news/sudova-mediaciya-challenge-dlya-ukrayini>.

Вікторія САВІЩЕНКО

директор
Навчально-наукового інституту
права та інноваційної освіти
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
доктор юридичних наук,
кандидат педагогічних наук, доцент

ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРИ МЕДІАЦІЇ

Світові глобалізаційні тенденції, політичні, соціально-економічні кризи, зміни світоглядної, культурологічної парадигми зумовили високий рівень невизначеності та нестабільності, напружену психологічну атмосферу в родинях, трудових колективах та суспільстві в цілому. Показником цієї негативної тенденції є стрімке збільшення кількості конфліктів, правових спорів, висока завантаженість вітчизняних судів. Швидкість руху змін в науці, освіті, економіці, політиці, нові кризи і виклики й надалі будуть змінювати мега-, макро-, мезо- та мікросередовище, посилювати конфліктність у суспільстві. Досвід європейських держав доводить, що вирішувати конфлікти можливо не лише звертаючись до суду, а й шляхом переговорів, медіації.

Найбільш широке коло питань стосовно теорії та практики медіації, її значення для розвитку доктринальних положень юриспруденції, педагогіки, психології, соціології містять публікації Т. Білик, А. Бойка, Т. Войцях, Р. Гаврилюк, О. Демидович, В. Жарких, Н. Крестовської, Б. Лека, В. Родченка, Л. Романадзе, А. Сергєєвої, С. Сергєєвої, С. Сокоп, Ф. Стампфа, Г. Чуйко та інших.

Прийнятий 16 листопада 2021 року Верховною радою Закон України «Про медіацію» [1] є позитивним кроком, що визначає правові засади проведення медіації, але для функціонування правових механізмів необхідні ще й культурологічні зміни свідомості суспільства, формування культури медіації. Вочевидь, провідне завдання сучасної освіти полягає в пошуку й запровадженні нових підходів до підготовки молодого покоління для формування культури медіації.

Дослідження цієї проблеми потребує насамперед логіко-семантичного аналізу понять «культура», «медіальний», «медіатор», «конфлікт», «медіація».

Аналіз підходів до визначення поняття «культура» засвідчує різне його тлумачення, як: 1) рівень виховання та розумового розвитку особи, а також освітній інтелектуальний рівень [2, с. 401]; 2) сфера духовного життя суспільства, що охоплює насамперед систему виховання, освіти, духовної творчості, а також установи й організації, що забезпечують їхнє функціонування [3, с. 182]; 3) система програм людської діяльності, поведінки і спілкування для зміни та удосконалення суспільного життя в усіх його основних виявах [4, с. 439]. Отже, поняття «культура» в усіх його трактуваннях пов'язується із позитивною роллю людини, її вдосконаленням, яка є рушійним фактором цивілізованого розвитку суспільства.

Зміст поняття «медіальний» психологи пов'язують із математичним терміном